

inser. de quadam via publica, per quam ibant curtus utriusque communatis; cui ex dominis tertiorij debet hæc via applicari, & dicendum est quod dicta via est in promiscuo usu, nec dividere potest: quia quilibet pars divisa esse est ad exercitium viæ; & cuius effectus individuus est, ejus quoque subtantia individuus est, *argum. ff. de iud. Lcijus effectus. & ff. communis divid. leg. arbor. ff. de rebus publicis.* Et maleficia ibi communis syndicus utriusque universitatis potest denunciare: nec est curandum in qua parte villa, utrum magis versus unum territorium, sive latera unius territorij, quam versus reliquum: quia tota via est in promiscua jurisdictione. Et ita communates edicuntur ad instar duorum sutoriorum, sive duorum rerum credendi: unde si transentes per illam viam debent solvere pedagium, erit commone: quia ex re promiscua & communis peruenit. Inquirendo ramen de maleficio ibi commisso, videatur melior conditio occupantis. Et occupare dicitur qui rotum usurpat; & tamen hic habetur occupatio jurisdictio, ubi prevento facit ius. *argum. ff. de offic. consil. l. 1.* Et sicut implete conditionem prodest soli implenti, ut dict. *l. ff. plures, Cod. de cond.* ita exercere jurisdictionem prodest soli exercenti, & solus præveniens intelligitur jurisdictionem & exercere. Alij dicunt, quod si in medio duarum civitatem est locus communis, & ibi fiat maleficium, quod potest utriusque civitatis habet cognoscere: quia ejus territorium offenditur, *ff. de his qui deceper. vel effund. leg. l. in fin. & leg. ff. vero, §. quod si ex mediano, & he non est melior conditio prævenientis, sicut in injuria facta pluribus, unusquisque injuriam suam prosequitur,*

& hoc est verius secundum Albert. de Cervio & dicit Bald. *in d. leg. ff. plures.* Et è converso, si villa tenetur emendare furta in suo distictu, & in via communis duarum villarum esset factum furuum: quilibet villa tenetur insolendum, sed una absolvitur, altera liberatur, ut in dictis iuribus: & sic, quod commune est privatum actiue, & passive in istis individuis, secundum Bald. *in d. ff. plures, & addit. praeditis.* quantum ad condemnationem, que not. Alber. de Ros. in 2. parte statutorum, *q. 167. & q. 38.*

Quarto decimo nono: statuto cap. 33 vetus, quod vulnerans in via publica, magis puniatur quam si alibi vulnerat: aliquis percussus in via privata, per quam tamen iter publice fiebat, an puniatur ac si in via publica vulnerasset? Et videtur quod sic: *per leg. 1. §. summa cum utilitate, ibi, dummodo per eam vulgo iter fiat, Cod. de his qui deceper. vel effund. quia mens spectari debet, in leg. 3. §. conditio. ff. de edi. le. ita tenet Angel. in tract. suo de malefic. in it. de pœn. & pœnu. & insuln., vers. item pa. & cum sequitur Alber. de Ros. in suo opere statut. in 2. parte qu. 37. que incipit, statuto caverat quod vulnerans, in contrarium tamen videtur quod illa via in veritate est privata, ut in q. praesupponitur, & dixi supra to. in 7. quest. ergo statutum penale loquens de via publica, non debet habere locum in privata: quoniam statuta sunt stricti juris, nec regulariter debent extendi, ut leg. 3. §. hac verba, *ff. de negot. gest. & leg. 1. §. si quis navem, ff. de exer. cum simil. & maximè statuta penalria, ut notat. leg. se vero, §. de viro, ff. foli. matrim. & istam partem ponere efficiatorem: quia quando statutum est penale & correctorium juris com**

fundum suum & meum, confinium non intelligitur, quia via in confinio meo est via publica, magis quam ager vicini, & ideo vult ibi, quod non possit agi judicium fini, regum, quod inter confines competit & istam ultimam, puto veriorem esse. Et idem etiam dicas si flumen publicum est in medio quia non dicerentur esse confines seu collaterales, ut est text. in l. 5. incip. *quia magis, ff. de fini reg.* Secus estius privatus interventeret, ne est causus, in l. sequen. qua incipit, sed si

rius. Per hanc * pattem etiam tenet Bald. *in lege quadam lege Greco Federici Imperatoris, qua vocatur ius prothomisios, in gloss. 2.* Nec oblit. *lege marius, de acquiren. rer. dom.* ubi text. in fin. videtur velle, quod si inter fundum vicini & meum est via publica, & flumen destruxit fundum vicini, & viam publ. & postea retrocedit flumen, quod fundus vicini efficit meus, non obstante quod via quæ remanet, sit in medio: quia ille text. fundar in hac ratione in fin. quia etiam ipsa via est fundi mei & gl. intelligitur quantum ad emolumenta, non quantum ad proprietatem vel quantum ad commodum meum: quia si via destruetur ex fundo meo deberet reparari, per l. si loci, §. fin. ff. querend. serv. amis, sed quoad alios effectus, fecus. Et ideo quantum ad hoc ut fundus qui est ultra viam si cohærens, quantum ad hoc ut contra ius communis possit vendicari, dicendum est, quod ipsa via impedit utne fundi dicantur cohærentes, & eodem modo respondeo ad gloss. in §. riparum, qua potius probat contrarium, relata ad text. qui dicit quod ripa sunt ejus, cuius prædicti adhærent, & gl addit etiam quasi dicat, si via vel flumen sit in medio; M m 3 licet

lacet tunc non adharet prædio quando via est in medio; tamen sita sua est.

36 Quarto vigesimo primo, * quid si via communis est ad fontes agerorum vel castorum ad cuius jurisdictionem praesumuntur prædia pertinere? Respondere secundum Bald. in l. si plures, Cod. de cond. in ser. quod via communis diffinit loci secundum vicinitatem aequaliter. *Inquit*, de rer. s. insula, & vide quod not. Azo. in summa. Cui possidetis. Item medium est extremitatibus oppositum secundum Arift. ideo nulla extremitas prædicatur de medio. Item quod participat de contrariis, non est simpliciter tale, ut ff. de leg. 2. leg. hoc legatum.

37 Quinto * vigesimo secundum aliquis legit, vel vendit fundum, vel dominum, an videatur concessum, quod debeat habere viam ex fundo exterioris vel vendentis, vel sive duo fratres aut socij, dividunt unum fundum, an in dubio videatur actum, quod unus debeat habere viam per partem alterius? Vide que plenissime dixi loco preced. in tit. de servit. iiii. seu adi. ubi etiam dixi de iiii. & alt. ubi omnino vide, & addo quod si aliquis vendit fundum, in quo habet capellam, quod capella non cedit, si habet aditum ex publico. Sed Bart. ita dicit. in l. si incedet, paragr. 1. ff. de actio. empt. per illum text. cui adie not. per Innoc. & Dd. in cap. ex litteris extra, de jure parro.

38 Quarto * vigesimo tertio, quid si via publica est aqua inundata vel aliter destruta, an possitiri per fundum vicini? dic quod sic, per leg. s. locu. s. final. ff. quemadmod. serv. amic. & nunc quid debet vicinus de hoc debere premium, gloss. ibi tangit. ego dixi in loco preced. in 10. quest. princip. in fin. & supra de servit. in anep. quest. versio.

sed quid si locus debens servitum inveneris est inundatus & ibi per qu. vers. 7. quando via publ. & addo quod isto casu si aliquis ducet pecudes vel animalia per fundum vicini, quando via publ. est delectueta: non potest accusari per vicimum de domino dato, ut not. Bald. in l. per agrum. Cod. de serv. & aqua, & vide ad hoc, gloss. prim. dist. omnes leges, in gloss. ma. in fin. & gloss. in princ. l. manut. ff. de aqua. ver. dom. & hoc intellige, dummodo ciuiliter ducat animalia: ita quod à domino in quantum potest, custodiar. l. s. cui, ff. de serv. secundum Bald. in d. l. per agrum.

Quarto, * vigesimo quartu quid si aliquis in agrum vicini viam publ. rejeccet: an is per cuius fundum via publica facta est possit agere actione via rejeccet ad suum interesse, scilicet quanti sit intercessus quod via publ. per suum fundum facta non sit, ut est text. in leg. si in agrum, ff. de via publ. quam actionem quidam dicunt esse proprium nomen actionis: & ita est in arbore actionum Joan. in speciali circulo: & ita bene sonat actio via rejeccet, sicut & nomen alterius actionis, & ita tenuit Azo. ut not. gloss. i. in fin. in d. leg. si in agrum. Alij dicunt, quod non est proprium nomen actionis, sed est quedam abieccio, sicut est actio de peculio, & quod dicitur, in d. leg. si in agrum, quod datur actio via rejeccet debet exponi, id est, propter viam rejeccet datur actio utilis, leg. Aquil. vel in factum, ut not. gloss. in d. leg. si in agrum, sicut & alias datur actio de dolo, id est, propter datum datur actio, scilicet mandati. C. de do. leg. prima, & istam partem tamquam ultimam, videtur sequi Ros. in libellis suis juris civilis in tit. si vicinus per fundum

viam

viam rejeccit, &c. alias est rub. de actio via rejeccet, & ita etiam tenet Bart. in d. l. in agrum, qui dicit quod ita non est actio de per se, sed est actio in factum ex hoc edicto, ut per l. Aquil. & intellige Bart. dum dicit ex hoc edicto, de edicto positio, in l. 1. de via publ. & iiii. publ. refic.

40 Sed, * circa illam actionem via rejeccet quaram de quibusdam processus declaratione, quia est materia inconvenientia. Primum quod sunt necessaria ad hoc ut competat ista actio. Rosi. in d. rubr. de act. via rejeccet. dicit, quod tria sunt necessaria. Primum, quod viam publ. quis fecerit per fundum. Secundum, quod iste fundus sit vicini sui: & idem si esset alterius privati. Tertium, quod propter hoc damnum sit illarum illi vicino, vel domino, per cuius fundum via publica facta est, & haec omnia colliguntur, in d. l. si in agrum ff. de via publica.

41 Secundo quero, * ad quid competit ista actio? & videatur quod competit ad hoc, ut via publ. rejeccet in agrum vicini, removetur de fundo illo: sed dic contra, quia immo competit ad interesse tantum, ut est casu in dict. leg. si in agrum, & hoc tenet Rosi. in d. tit. de act. vi. re. & addo quod dicam in sequ. hoc tamen fallit in casu, quando via publica efficitur destructa, per l. locu. s. fin. ff. quemadmod. serv. serv. amic. secundum gloss. in d. l. si in agrum. quam declarat, ut dixi supra in 25. quest. & in aliis locis ibi remisso.

Tertio, * quarto quid si agatur ad hoc, ut illa via removatur. Dic quod non competit actio prædicta, ut statim dixi, sed postquam ego, in cuius fundum via rejeccet est, propria autoritate claudere ita quod plus inde trahiri non possit, per l. quemadmod. s. si protectione. ff. ad leg. Aquil. arg. l. 2. C. de alii. & ita

Rosi. in d. tit. de alt. via re. qui dicit, quod ita de facto sepe videamus: & addo quod dixi supra in 6. q.

Quarto quero, * quid si egit quis 43 primo contra vicinum, quo viam publ. in fundum suum rejeccit, & fuit consecutus interesse suum per actionem via rejeccet: an poterit poeta claudere viam? videtur quod sic, arg. l. Stichus ant Pampilius, §. de loco. de solv. Contrarium tenebas, quod cum ipse premium habuit, & premium loco rei succedat, si de petit. hered. l. si & rem & premium, & dixi in l. L. beo. §. Sabinius, & §. item si dominus, de ut b. fig. ergo videtur habere fundum, ex quo habet premium, unde viam claudere, & removere non poterit, & ita tenet Rosi. in loco præallegato. Item pro hoc cum competant domino fundi duo remedii, unum ad interesse, aliud ad tem imperi ad dam: unum intentando alteri renunciare videtur, juxta not. in l. quod in hered. eligere. ff. de tribut.

Quinto quero, * quid si aliquis rejeccit viam privatam per fundum vicini sui, nunquid agatur actione prædicta? Et videatur quod non: quia illa actio est inventa pro via publica. Rosi. tamen in tit. præallegato, in fin. dicit quod credit quod utilere actionem habere possit, & intentare etiam negotiorum: & si est dominus fundi, datus sihi utilis negotiorum, vel publicianus: ut l. si ego, ff. de publice. directa actione non datur pro via tantum publica: quia tunc non concurrunt verba & mens legis, facio quod not. in l. rutori. C. de neg. gest. & in l. si quis id quod in princ. ff. de jurisd. omn. jud.

Sexto quero, * quomodo debet formari libellus in hac actione via rejeccet? Et dic quod debet formari isto modo: Coram vobis, &c. comparco ego Philippus Alexand. de Velleto contra

contra & adversus Antonium Falsepeditum, & dico, & expoно, quod dictus Antonius in agnum meum viam publicam rejecit, & eu immisit: propter quod interest mea, ne via illa ita rejecta sit, quare istud interesse meum peto, & ad hoc propono actionem via rejectae, & hoc tenendo illam opinionem, quod competat dicta actio: sed tenendo aliam opinionem, scilicet quod non sit proprium nomen actionis, sicut dixi in *1. qu. huius 23. q. runc retinaces omnia in libello posita, & adjicias: Et ad hoc potopon actionem in factum, vel futilum Aquilae, ita dicit Roff., in *d. tis. de actio. via rejecta*. Sed tu das, quod hodie in utroque cau non est necesse, quod exprimatur nomen actionis: ut *notat. gloss. magna, in l. 1. in princ. ff. de eden. & ibi, per Dd. & not. per gloss. & Dd. in c. dilecti. extra de iud. in c. examinata: cod. titul. & titulus, quod non inferatur nomen actionis in libello, ut noratur in dictis iuribus, & maximè in casu isto, in quo sunt opiniones, quod sit proprium nomen actionis exprimentium.**

*46. Septimo, & ultimo quinto, * quomodo debet actor, & reus formare positiones in hac actione via rejectae? Di secundum Roff., in *tis. sapins allegato*: quia positiones actoris sic fieri debent. Ego dico, quod via publica vadit, & ire debet per tales partes, vel recta via publica per illam: tu vicinus rejecisti, vel immisisti per fundum meum. Item dico, quod per talem viam missam per fundum meum damnum mihi illatum est, &c. Positiones vero sic fieri possunt: Et dico, quod via publica est, vel esse debet per tales partes, sicut tunc est. Item dico, quod in partes illas, vel fines est fundus tuis. Item dico quod per talem viam*

publicam ita immisam conditio tua facta est melior: quia modo per viam & stratum publicam portes inde almoniam vendere remeantibus, & per viam publicam transirentibus.

*Quarto 25. * an quilibet teneatur 47 munice, vel reficeri viam: Dic duplex et via: una publica, alia privata: us dixi supra in *6. quist. 1. casu*: quando via est publica, distingue: aut via est intra civitatem, & quilibet debet munice juxta dominum suum: ut l. adiles, ff. de via publica, alias est in *tis. ff. de loco publ. fru.* Et hoc tenet Bartol. in leg. per *Biblyianum*, Cod. de jure, ne concub. lib. o. & idem si via publ. est per Burgos civitatis: ut est text. cum gloss. in vers. civitatis, in d.l. adiles in tantum, quod nullum genus hominum excusat ab isto onere: quia non numeratur inter fordia munera, ut l. absit. Cod. de pirodo. Aug. lib. 1. t. & ibi per Bart. nisi effici concessa vacatio numerum publicorum, vel papalis concessio, & ut non teneatur ad istud onus reficiendum, ut *leg. quia munera, de vac. mua. & not. gloss. & Bart. in d. absit.* & ideo non excusat prædicta principis, ut ibi. Et hoc tenet And. de Barulo, per illum text, & est text. in leg. ad *instrutions*, Cod. de *sacrosanct. Eccles.* Item nec excusat *Eccles.* ut ibi. & in auth. de *Eccles.* tit. §. ad *hoc sanctimus*, col. 8, quia est onus realiter dicti Bart. in d.l. ad *instrutions*, & sic. not. quod res Ecclesiæ teneatur ad refactionem viarum publicarum. Non autem das quod sola Ecclesiæ, id est, ipse locus facer sine aliqua possessione teneatur ad istam refactionem, quia non teneatur: sed per positiones tantum. Et ideo fratres minorum non teneatur ad istud onus, nec etiam Ecclesiæ civitatis teneatur ad refactionem via, seu filializare iuta civitatis Bonon, quia Ecclesiæ*

clericis in nullius bonis sunt: sed parochia reficit, secundum Jacob. Butr. & Bald. in *d. leg. ad instrutions*. Et quia istud onus reparatur esse onus frumentum: ut l. *pendente*, & si quid clavari, ff. de usufr. & d.l. adiles, sequitur, quod possessiones steriles, que nihil reddunt de fructu, non teneant ad istud onus, secundum Bald. in *d.l. ad instrutions*.

*48. Sed adverte, * quia gloss. 16. q. 1. §. novarum, alias in §. iuxta in vers. novis collationibus, in fin. dicit regulariter quod non teneatur, l. ad *instrutions*, Cod. de *sacros.* Eccles. quia dicit, quod clerici teneantur ad *instrutionem iterum*: & per hoc videtur text. in *ep. non minus, de imm. Eccles. & in Clem. 1. cod. tit.* & hoc tenet Host. in *summa, de imm. Eccles.* q. quibus. Ego vero credo illam gl. non dicere verum, quoniam ista sunt minera realia: h. ut dicit Bart. in l. ad *instrutions*, & non sunt fordia: ergo teneantur Ecclesiæ: ut d.l. absit. Non obstante d. §. novarum, quia ibi dicitur, quod Ecclesiæ non teneantur ad novas collationes, & sic ad minera fordia. Et istam partem, quod Ecclesiæ teneantur ad ista onera refactionis viarum, tenet Anton. de Butr. in *d. leg. cap. non minus*, ubi plene examinat istam materiaem. Et ita etiam Card. Zaba. in *Clem. 1. 1. quist. de vita & honest. cler.* dicens, quod d.l. ad *instrutions*, hoc expressè dicit, nec aliquod jus novum specificè contradicit. Unde quod non invenitur, quare statu prohibetur l. *sancimus*, Cod. de *refestam*, & leg. *principimus*, in fin. C. de *appellat.* & allego hanc rationem ad idem, quia leges civiles sunt approbatæ per ius Canonicum, in quantum non contradicant expelle canonibus: ut probatur i.o. dictum, si in *adjutorium*, & *caput. sequent.* & *notarii. Canon. in capitul.* Ecclesiæ*

facete unam viam de novo, & vult imponere onus propriè pro rebus, pro dicta expensa via vel ponitum, an possit imponi Ecclesiæ: Butr. in *d. leg. ad instrutions*, dicit quod non, per auct. item *nulla communitas*, Cod. de *Episc.* & *cler.* nisi prædicta essent tributata de quo vide per Bart. in *l. placet*, C. de *sacrosanct.* Eccles. Secundo casu, quando via est extra civitatem: benignis tunc debet fieri refectio & injunctio expensæ communis impoñendo collectam i pro quantitate patrimonij, per l. per *Biblyianum*, C. de *in mun. ne conc. l. 1. o.* & ibi hoc tenet Bart. hoc tamē fallit, quando dominus civitatis, vel alijs superior recipere vestigialia à transirentibus: & tunc suis lumpibus can viam debet fieri: dominus vel superior facere purgari & reparari: non autem sumptibus subdorum, per regulam juris, qui sentit onus, & de reg. iur. in *6. & l. secundum naturam,*

naturam, ff. end. tit. &c. ita tenet Joan. de Plat. in l. unies, Cod. de end. sol. & pro hoc facit quod not. dicit Arch. 2.3. q.3. si peregrinus, ubi dicit quod isti Comites & Barones tenentur civitates suas, in quibus colligunt pedagia, & stratas tenere securas à latronibus: alias tenentur emendare damnum de prædato, & idem sequitur Bald. in c. 1. in pen. col. princ. in tit. de his qui feud. dar. pos. & in c. 1. §. conventiculas, in 2. colum. de pac. sur. firm. & Flor. in l. 1. §. summa. ff. de his qui deinceps. vel effud. quod perpetuo tenet menti. Secundo casu prin. quando via est privata, & hoc potest esse duob. modis. Uno modo, via id est, jus eundi, prout est servitus: & tunc convenit jus refectionis ei qui habet viam: ille qui habet folium, debet pati, ut l. refectionis, ff. commun. pra. & dixi plene supra. Secundo modo accipitur via privata, hoc est, facta ex collationibus privatorum: & tunc idem quod illos privatos: quia ad eos pertinet refectio: ut l. 2. §. viarum, ff. ne quid in loc. publ. & hoc tenet Guili. de Cun. in l. neminem, Cod. de sacros. Eccles. & sequitur Bart. in d. l. per Bithyniam.

51 Sed * juxta predicta queritur an scholares vel qui conducunt domum, teneantur ad refectionem viae? & quidam dicunt quod non, solet allegari, l. ex condit. ff. loca, & ibi tenet Sall. in l. in summa, Cod. de pic. dicas contrarium, quod tenentur solvere: & si non solvunt, potest via occupari, ut l. adiles ff. de via publ. & si solvunt, solvent expensis locatoris: quia locatori imputabone in pensione per actionem ex co contractu, secundum Pct. & Cyn. in d. l. in summa, & Bart. in d. l. adiles, & ita tenet etiam Albert. de Rosa secundum Odof. in suo opere statu, in prima parte q. 136. que incipit, stat. caveatur.

ubi vult, quod si est statutum, quod quis ante dominum suum teneatur solidate sub certa pena, quod inquinatus solvendo imputari locatori, & idem tener domin. Paul. in l. ex condit. in princ. ff. loca. & not. in l. si pendentes, §. si quid cloaca. ff. de usufr. idem tenet Rosa. in libel. suis juris civilis, in tit. de offic. jud. quo prohibetur, ne aliquid fiat in via publ. in fine, qui dicit quod ad hoc competet offic. jud. per d. l. adiles, circa fin. & de isto offic. jud. dic. ut per tun. in d. i. i. u. & infra diceatur.

Item * quid si effert emphyteuta seu 52 livellarius, an teneatur reficer viam publ. ante dominum suum emphyteuticam: Dicas quod sic, expensis suis, ut l. 2. circa prīm. in vers. publicanum functionum, C. de jure emphyt. & ibi hoc ponit per Albert. de Rosa, in d. q. 136. & dicit idem de valloso, & eti notandum, quia isti dicuntur habere utile dominium, ut d. l. 1. §. si ager. vel. vel emphyt. petra. 1. ibi, si res auctem, & ibi not. in vers. vend. de invest. de re, alien. fac. & nota glos. in l. si ut certo, §. si duabus vehiculum, ff. commod. & in c. cum Bartol. de re judic.

Item * quid de usufru cluario, an 53 teneantur ad refectionem viae? dic quod sic, ut l. si pendentes, §. si quid cloaca, ff. de usufr. & vide quod ibi not. & in l. hac tenui, cod. tit. & qui concubinam, §. qui horos, ff. de legat. 3. & quod notat. Barthol. in leg. his verbis, §. idem respondit, cod. tit. & in l. ff. de usufr. leg. ubi omnino vide, quod intellige nisi possessiones client steriles, in quib. habent usum, ut supra dixi post princ. hujus 2.3. quæst. principialis.

Item * quid de marito qui habet 54 fundum doralem juxta viam publ. quæ debet refici, dic, ut habetur in l. 4. §. 1. ff. de impen. & addi quod statim dicam.

Item

55 Item * quid si aliquis habiter in domo gratis an teneatur ad refectionem viae, dic quod sic: si refectio puta purgatio pertinet ad utilitatem momentaneam: sed si ad perpetuam, fecus, & ita vult d. 3. §. & ita tenet Bart. in dict. l. Adiles ff. de via publ. Ego puto quod si refectio debet durare pro tempore K quo habitate debet gratis, K vel majori teneatur: alias non: per d. l. 1. §. 1. & quod ibi Bart. & Ang. in l. divortio, §. quod in anno, & quod ibi not. ff. solvit. mar.

56 Item * an teneatur quis reficer viam si prius vult cedere domui quam habet juxta viam, vide Bald. in addit. Specul. tit. de cens. & vide que dixi supra de puto, vobis sed pone quod quedam commentari, & per ibi dicta, determinat etiam istam quæ.

57 Item queritur, quid si via publ. non est destrutta ex antiquitate, vel casu: sed aliquis ipsam exaravit seu alterius destruxit: an vicini teneantur reficer? Dicas quod non: sed ipse rancum qui eam destruxit, ut est text. in l. si in agum. in s. ff. de via publ.

58 Sed quid si ille non est solvendo? dic quod vicini coguntur: ut not. ibi gl. sing. arg. d. l. Adiles, §. construant, & l. 2. §. viarum, ff. ne quid in loco publ. & dicit Lud. de Ro. in quadam suo singulari, quod incipit, Dic mihi viam de singulari, &c. quod illa gloss. est sing. & non est alibi. Item adde, qui sepe dicunt est, quod quis teneat reficer viam in civitate vel burgo. Nam intelligitur quatenus protendit latitudine domus sua, ita Angel. in singularum, in fin. Cod. de adiſe pro. vel quatenus protendit latitudo cuiuscumque fundi qui sit in civitate vel burgo versus dictam viam publ. argum. l. inter eos, ff. de acquir. rer. dom. & per l. adeo, §. in insula, sod. tit. & Inst. de rer. din. §. insula,

Et dixi cuiuscumque fundi quia quicunque fundus sit in civitate vel burgo, idem juris est, sive sit domus sive itabulum, sive hortus, sive sit fundus rust. sive urb. quoniam in urbe & in burgis potest esse fundus rusticus: quia non locus, sed materia facit primum urbanum, l. urbana prædia, ff. de verbor. signif.

Quero vigesimo sexto, aliquis vult 59 reficere viam publ. an possit, & quomodo & de primo dic licet aliquis faciat in publico, tamen potest, ut l. 1. ff. de via publ. ref. & not. ibi gl. in rub. patet ex his quæ dicta sunt in duabus questionibus precedentibus. Et nedum qui potest viam publ. reficere, sed etiam purgare: quod est refectionis portio, ut d. l. 1. §. sed & purgare.

Quod no. pro statutis loquenteribus 60 de refectione viae, ut comprehendatur etiam purgatio sicut est auctor luctum ex via publ. Et purgata proprie dicitur ad libramentum proprium redigere, sublatu eo quod superest. Et libramentum caput pro modo & pulchritudine, ut est text. cum glossa in dict. §. purgare, & ex eo quod dictum est, sublatu eo quod superest.

Not. * quod ille qui tenet purga- 61 re viam, non sufficit si auferat luctum ex via publica in medio, & projiciat in partibus vel in lateribus viae, quoniam tenetur in totum rem auferre de via, ut d. §. purgare, quod not. Item etiam reficer dicuntur, & qui appetit, & qui purgat: & omnis omnino, qui in primitum statutum reducit, ut d. l. 1. §. reficere. De secundo dic, quod ille qui vult reficere, viam publ. debeat ad vetrem, latitudinem restituere: ut d. l. 1. §. 1. & non debet latitorem, neque longitatem, neque altitatem, neque humiliorem sub nomine refectionis facere nec in via terrenam glaciam ponere, aut

sternere viam lapide quæ terrena sit, vel econtra strata terrenam facie: ne est rect. in d. l. i. § si quis in spe- cie. Et in effectu sub specie reflectionis non potest quis viam deteriorem face- re impune: imo prohibendus esset, ut d. § si quis in specie, & ibi etiam vide per gloss. & Dd. ubi prædicta verba decla- rantur.

62 Quarto * vigesimo septuagesimo, si quis vult reficere viam publ. & ab alio im- peditur qua actione agetur contra im- pedientem: Dic interdicto de via publ. & itin. publ. reficiendo, & istud interdi- ctum perpetuo datur & omnibus, & in omnes, & habet condemnationem in id quod actoris interterit: ut d. l. i. § fin.

63 Quarto * vigesimo octavo, ad hoc ut istud interdictum competrat contra impedientem reficere viam quæ sunt necessaria: & Roslin libellus suis in tit. si aliquis vult reficere viam publ. alias in rubr. de interdicto se via publ. refici- tur, in princ. dicit quod quatuor sunt necessaria. Primum est, quod via illa sit publica, vel iter publicum. Secundum, quod aliquis velit reficere. Tertium, quod reficiendo non mutetur status primitivus viae publ. Quartum, quod alius te impedit violenter reficere vel purgare viam publ. I Et haec quatuor probantur, in d. l. i. ff. de via publ. & itin. publ. refic.

64 Quarto * vigesimo nono, quomodo debeat formari libellus in illo interdi- cto: & Roslin in tit. prealleg. dicit, quod debet formari sic: Coram vobis, &c. comparco ego Titius, conqueror de Sempronio: quia me violentem reficer- re, vel purgare viam publ. vel locum publicum, mihi prohibuit, & peto inter- esse pro tali violentia vel injuria, & ago contra ipsum: & ad hoc propono actionem in factum subrogatum in lo- co interdicti de via publ. & itin. publ.

reficiendo: vel ipsum interdicendum: ut l. i. ff. cod. tit. Si autem propter illam reflectionem vertitur specialis & pro- pria utilitas actoris, potest libellum concipere modo prædicto: & ei addere sic. Et quia intercessus mea specialiter pro- pter dominum meum non esse prohibi- tum, ideo illud meum interesse peto, & ad hoc propono interdicendum prædi- cendum, vel prædictam actionem in fa- ctum subrogatum in loco ejus & quod tale interesse posset peti, dixi supra in quest. 27. in fin.

Quarto * trigesimo quomodo de- 65 bant formari positiones actoris, & rei in illo interdicto: & dic quod positiones actoris ita formari debent: Ego Titius dico quod via illa, locus ille, de quo questionis, est publicus. Item quod locus ille, vel via illa indiger reficitione. Item quod reficiendo antiquum statutum retinbam. Item quod me prohibuisti, & adhuc prohibes. Ita colliguntur, & probantur, in l. i. ff. de via publ. & itin. publ. refic. & patet ex supra dictis. Positiones vero rei sic formari possunt: Ego Sempronius dico, quod locus ille, de quo est questionis, est Titij, & ponantur confinia ita, ut appareat ipsum non esse locum publicum. Item dico, si etiam via publica, quod reficiendo volebas, & via facete viam publicam latiorem, longiorem, altiorum, & humiliorum quam ante fuerat. Item quod Sejus tantum tibi intulit violentiam, unde ego Sempronius debo absolviqua si tantum ille Sejus intulit violentiam, ego nullus alius. Et haec positiones ponuntur per Ros. in d. libello de interdicto, de via publica reficienda & probantur in l. i. ff. cod. tit. Ex his qui dicta sunt supra, & hac omnia quæ dicta sunt 25, quest. not. diligenter: quia ponunt materiam reflectionis, & adduntur his quæ dicta sunt

66 sunt supra, in l. b. preced. in tit. de refi- citione.

Quarto * trigesimo primò, quid si aliquis ponit aliquid in via publica, vel adificat, vel immittit eo calu quo non potest, justa ea ea que dixi in l. i. quest. cum quatuor sequentib. quo jure agetur contra ipsum? Dic interdicto, ne quid in loco fiat, ut l. 2. §. 1. & §. ai. prætor, & §. prætor ait ff. ne quid in loco publ. & iltud interdictum prodi- tum est ne quid in loco publ. vel via publ. vel itin. public. fiat: & si factum fuerit, quod tollatur, ut ibi: & sic iltud interdictum ex prima parte est prohibitorum, ex secunda restitutorum: ut d. leg. i. in prin. & §. hoc in- terdictum, & §. ai. prætor. Vel dictum Joann. Andi. sunt duo interdicta. Unum prohibitorum, scilicet non fiat. Aliud restitutorum, ut si factum fue- rit, tollatur, ut pot. Ros. in libellis suis in tit. de interd. ne quid in loco publico.

67 Quarto, * trigesimo secundò sive sit unum interdictum, sive duo, que sunt necessaria ad hoc, ut ista interdi- cta dentur? Dic secundum Rosi, quod novens sunt necessaria. Primum est, quod via illa vel locus ille sit publicus.

68 Qualiter autem via dicatur publi- ca, * vel privata, aut vicinalis, vide in l. 2. §. viarum, & §. vicinalis, ff. ne quid in loco publico, & dixi sup. in 7. quest. Secundum, quod ponatur aliquid in loco publico vel via publica: ut habeatur in d. l. 2. & in hoc tu adde etiam, quod licet non adficem in via, sed adficem in meo: dum tamen adficium in meo factum noceat in via, sufficit ut habeat locum hoc interdictum: ut d. l. 2. §. si quis in suo, & ibi hoc not. Bart. & vide etiam Barthol. in l. quoniam, in 3. quest. 3. ff. de flumin. Tertium

quod non sit appositum de licentia principis vel alterius habentis ad hoc potestatem: ut d. l. 1. in princip. Quar- tum quod si est positum cum licen- tia principis vel alterius, fiat deterior: ut dict. l. 2. §. merito: & §. si quis à prin- cipe. Quintum, quod ille qui agit hoc interdicto, non habeat adficium in publico sine licentia superioris: alio- quin non ager: ut in dict. l. 2. §. idem ait, si in publico. Sextum, quod id quod est positum statim noceat vel no- cate possit: ut dict. l. 2. §. deinde ait præ- tor. & ibi declaratur quando via dicatur fieri detinor. Septimum, quod ad hoc ut tollatur, necesse est ut noceat adficium: & si melius sit non tolle- re, ne ube ruinis deformetur: non tol- letere, dico, nisi publicus usus impedi- tur: ut dict. l. 2. §. si quis nemine: & l. fi. cod. tit. Item si non tollitur per interdictum, tollitur tamen officio judi- cisis: ut dict. §. si quis nemine, & c. l. fin. Octavum, quod locus publicus sicut datur, tunc locus habet interdictum: sed si effet locus privatus alterius, tunc habet locum utile interdictum: ut dict. l. 2. §. cum qu. & §. merito. Nonum & ultimum sufficit quantum ad hoc, ut habeat locum in- terdictum, sive ipse possit, sive ab ali- positum sit: ut dict. l. 2. §. hoc inter- dictum. Sed contra prædicta opponitur, & videtur quod aliquo modo non habet locum hoc interdictum. Nam licitum est cuilibet adficare & im- mittire in loco publ. ff. de acquir. rei. dom. leg. statutus. Sol verum est quan- do ponuntur statuti, sed non in loco publico, vel si sunt politae in loco publico, non impeditibus locis publicis: & ideo quod positum est, tunc non removetur.

Quarto trigesimo tertio, * quomo- do formetur libellus in hoc interdicto,

quando quis ædificavit in via publica vel aliquid immisit : vel ædificare aut immittere vult : & in hoc duo casus principali sunt de per se considerandi. Primus est, quando ex hoc læditur via publica , vel iter publicum. Secundus est quando propria utilitas tantum læditur : puta quia lumina tua obscurata. In primo casu libellus potest duobus modis formari. Uno modo, quando quis vult ædificare vel aliud immittere in via publica ; perit ut quod non immitetur vel fiat. Alio modo quando id quod in via publica factum est, perit ut tollatur. Primo modo potest sic formari libellus secundum Rofr. in loco preallegato. Coram vobis, &c. compareo ergo Titius, & dico, quod talis vult ponere in via publica, cuius tales sunt confines , tale quid propter quod via publica deterioratur vel deformatur pura faciendo ponet : unde peto ipsum prohiberi ne ponat , adhuc propono actionem in factum surrogatum in locum interdicti , ne quid in loco publico. Sed vide quod sita forma libelli non est bona : quia per hoc agitur ad interest , ut l. 2. §. hoc interdictum , ff. ne quid in loco publ. quod interest non potest esse , cum nihil factum sit , & agatur , ut non fiat. Et propterea dicit Bart. in dict. §. hoc interdictum , quod istud interdictum non potest proponi, nisi quando aliquid in ista materiam faciat , ita quod habet aliquid instar operis; ut l. stipulatio. §. opus , ff. de nov. oper. nro. ideo tunc potest agi ne fiat ad interest , pro eo quod factum est. Et ita debet intelligi , d. §. hoc interdictum , & ista materia facit pro hoc l. barum , & legi. & quod ibi nos. ff. si serv. vend & ideo secundum Bart. in d. §. hoc interdictum debes fō in iste libellum isto modo. Dico quod talis incipit ædifi-

care in tali via publica seu in tali loco publico propter quod via publica fit deterior vel iter publicum detinetur: quare pero ipsum prohiberi illud opus facere , & cogi ad cavendum ne fiat , & ipsum condemnari ad interest meum, pro eo quod factum est , ut probatur in dict. §. hoc interdictum , & in §. si quid nemis , in dict. l. 2. ne quid in loco publico. Et de ista cautione vide text. cum gloss. in l. 1. ibi & l. penult. eod. titul. & nota. in dict. l. barum , & dict. l. eg. & nota. per Barthol. in l. si prius. ff. de nov. oper. nro. 2. Alio modo quando quis ædificavit , & unus vult petere, ut ædificium , vel immisum in via publica tollatur potest sic formari libellus: coram vobis, &c. compareo ergo Titius , & dico quod Sempronius posuit tale quid in via publica propter quod est effecta deterior vel deformata quae peto eum cogi & compelli ad tollendum & restituendum: & ad hoc propono dictam actionem in factum , &c. in secundo casu principali , quando ex ædificio vel immisso in loco publico læditur tantum privata utilitas : puta quia lumina tua obscurantur, debes sic formare libellus: Coram vobis, &c. compareo ergo Titius contra & adversus Sempronium : & dico quod ipse rale quid in ponte vule ponere vel posuit vel in via publica, vel in loco publico. cuius tales sunt confines , quod lumina non obscurantur : unde ne id fiat , ago contra ipsum , intelligendo secundum quod dixi supra , secundum Bart. vel si jam facit dicas. Ago quod removeatur, & ad id propono utile interdictum ne quid in loco publico. Et dixi utile interdictum, & non directum : per l. 2. §. cum qui. ff. ne quid in loco publ. & per id quod dixi in q. praeced. in vers. 8. Sed contra istam ultimam formam libelli opponi-

fi is tenet ædificium in via publica, qui fecit. Sed si tenet alius , tunc debet concludi aliter , videlicet quod potest præstat patientiam destruendi operis : & quod condemnetur quantum actoris interest pendente iudicio , ex eo , quod negat præstat dicatum patientiam , fer not. in dict. l. 2. §. hoc interdictum , el. prim. Alij dicunt secundum Bart. quod hoc operatur interest totius populi , quod sibi non placet , quia secundum hoc non posset constitui procurator ab actori , quod est contra leg. penit. sed pro interesse publico debet intentati actio à syndico communis , & hoc est quod dicit text. in leg. 2. §. hoc interdictum , el. prim. quod actoris interest : & ideo refert se ad intereste actoris , non populi.

Quero præterea , * vigesimo quartoto loco , quomodo formari debeat positiones actoris & rei in hac materia , & in hoc interdicto ? Et dic , quod positiones actoris sic formari possunt : Compareo & dico , quod via illa est publica , five locus ille est publicus , cuius tales sunt confines & cæt. Item quod aliquid immisisti vel vis immittere sine licentia principis vel superioris. Item quod licet princeps tibi concessis ædificare vel aliquid immittere in via publica , vel loco publico , per talen immisionem vel ædificationem , incommodatur usus meus seu dominus mea. Item quod ego , qui ago hoc interdicto , care ædificio posito in loco publico. Item quod id , quod imposuisti vel imponevis , nocet vel nocere potest loco publico. Item quod imposuisti vel vis imponere , est alius quam dominus. Item quod illa dominus si quam ædificati in publico nocet multum loco publico. Item quod supra locum pa-

blic. pontem posuisse. Item quod opus factum in loco publico, tu possides. Item quod tuum opus quod fecisti in loco publico. lumen quod habebam in loco publico abstulit mihi. Positiones rei sic fieri possunt: Compareo, &c. & dico quo locus ille vel via illa est vicinalis vel privata. Item quod illud quod impoſui vel imponere volo, feci cum autoritate principis, & ex privilegio. Item quod id quod impoſui vel imponere intendo cum privilegio, et sine incommmodo alterius. Item quod tu qui proponis hoc interdictum, adificasti in loco publico. Item quod id quod adificavi est domus, & sine incommmodo aliquis loci privati vel publici. Item quo i opus prædictum deſi possidere sine dolo vel culpa, item quod lumen tuum quod per adiunctionem obſervavi, habebas a loco meo privato: & de his positionibus habes per Rof. in tit. si aliquis ponit in via publica, alias est, de interdicto, ne quid in loco publico, & colliguntur ex his que dixi supra in 3. quarto.

⁷¹ Quarto* trigesimo quarto, dictum est super in octavo, quod est licetum regulariter ite per viam publica, & agere & ducere plaustrum, quid si quis impeditat ab aliquo qui prohibere non potest, quo remedio ei faccuretur? Dic quod est proditum super hoc interdictum, ut licet ire vel agere per viam publica. *ut leg. 2. paragr. ff. ne quid in loco publico.* & non repertur alibi de isto interdicto, nisi ibi, secundum Rof. in tit. si aliquis vult ire per viam publica, alias est in tit. de interdicto, ut licet ire, agere per viam publica. & de illo iteriam mentio per gl. in t. scilicet ne quid in loco pub. & ad hoc ut competat illud interdictum, illa sunt necessaria. Primum,

quod via sit pub. & qualiter dicatur via pub. *dixi supra in 7. q.* Secundum, quod ille qui volerat ire, agere per viam pub. prohibitus sit. *ut d. 2. §. ff.* si enim per viam privatam aliquis vult ire, agere debet negotiorum i.e. *ff. si serv. vend. & dicam in sequent. quest.*

Circa istud interdictum, * primo 72 quarto quoniam debet formari libellus: Dic breviter. Ego dico quod talis me volentem ire, agere, vel ducere tale quid per viam pub. prohibuit & prohibet: n. quare peto pronunciari, & n ipsum cogi, quod me non prohibeat, & ad hoc propono interdictum, ut mihi licet ire, vel ducere per viam publica, vel actionem in factum subrogatam in locum ejus: *ut d. 1. ff.*

Secundo quarto, * quoniam formantur positiones in hoc interdicto, dic breviter, quod positiones actoris sic formantur? Ego dico, quod talis via est publica. Item quod ibam per illam viam. Item prohibuit, & me prohibet volentem ire, vel agere, vel tali quid ducere per illam viam publica. Positiones rei sic sunt contraria. Ego dico quod illa via est privata. Item quod illa via est mea. Item quod Tius tantum tibi intulit violentiam, & non ego.

Tertio quarto circa prædicta* quid 74 de his, qui colligunt pedagia ab his qui vadunt per viam publica, an possint de jure prohibiri colligere, seu exigere per hoc interdictum: & Rof. in praetexto, titul. dicit, quod credie quid sic. Impedire enim cuntes per viam publica, unde faciunt contra iura, nisi habeat privilegium a principe. *Cod. nov. vettig. i. i. ff. nov. piff. leg. 2. 2. & 3. Cod. de vettig. leg. certum.* Unde nec civitas per sua statuta, potest huiusmodi pedagia imponere. *Cod. nov. vettig. i. i. ff. nov. piff. l. vettigalia, nec aliqui*

aliqui nobiles possunt impedire iter agentes, nisi habeant privilegium a principe: & a principe non debet concedi, nisi patria sit tenuis: quia tunc de facili conceditur privilegium, *ut leg. 2. cod. i. i. ff.* licet de facto contium faciant civitates, & nobiles, & potentes, secundum cum: & de ista materia vide plene per Barthol in d. leg. vettig. quia communiter non repertur in lectione & per Balduin in capite primo, in t. scilicet que sunt regul. in usq. vend.

⁷⁵ Quarto* quarto, quia sepe dictum est, quod agi potest pro via publica, an ad hoc per agentem possit constitui procurator: & in hoc distinguere: Aut agitur pro privato commendo & interesse, & potest procuratorem constitui, *leg. licet in popularibus, in princip. ff. de procurat.* ubi loquitur etiam de via publica, & non. *in l. ff. quis pro eo, in fin. ff. de fidejusso.* Aut agit pro commendo & interesse publico tantum: & tunc ante item concestatam non potest: sed post sic: *ut leg. penult. ff. de pign. act. & not. in d. leg. ff. quis pro eo in fine.*

⁷⁶ Quinto* quarto, nunquid pro tali causa possit accedere fidejusor? Distinguere ut dictum est de procuratore, ut haberet per t. & gl. & Dd. in l. ff. quis pro eo, in fin.

⁷⁷ Quarto* trigesimo sexto & ultimò, quoniam debet libellus formari super via privata, quando dicitur, quod debetur servitus via, vide per dom. Pet. Jac. de sancto Miniano, in quadam sua summa seu practica, quam de libellis composuit anno 111. a qua sumptus originem practica novella Jon. Petri de Papia, licet ea non faciat mentionem: qui dicit, quod potest sic formari. Coram vobis comparet talis, &c. & dicit & proponit contra

Martinum, ut cum dictus auctor esset in quasi servitio via per talim fundum Martini, & ad talim vineam ipsius auctoris, dictus Martinus ipsum auctor in per vim vel dolo malo dejectus de predicta quasi sua possessione. Quare petit, ut dictam suam quasi possessionem restituat, vobis Domino judici supplicando ut dictum rem in restituendam dictam possessionem, vel quasi per vestram sententiam condemnatis. Vel dicas ita sicut hodie confitit: Quare petit per vos, & officium vestrum, quod si inconsequenter expediatur, principaliter implorat, quatenus denuncieris & declaratis ipsum Martinum teneri, & obligatum esse ad mihi restituendam dictam quasi possessionem o via, & ipsum cogatis, & remedii compellaris ad restituendam dictam quasi possessionem viae: & predicta forma libelli procedit, quando quis est expulsus per violentiam de possessione vel quasi, & de expulsione viae principaliter conqueritur. Si autem principaliter de expulsione viae non conqueritur: sed quia impeditur, quod non possit ut libere via, quia in ea turbatur: tunc possit agere interdicto uti possidit. *juxta no. in leg. 1. Cod. uti pos.* Et vide circa predicta que nos. Barthol. in leg. si prius ff. de nov. oper. nunc & not. per Dd. in §. eque. Instit. de actio. & quia dixi quod etiam quando via turbatur, potest agi & intentari interdictum uti pos. quarto quoniam debet formari libellus hoc calu: & dicit dom. Pet. Jacobi, in sua practica, in t. super servitio viae principaliter turbata, debet sic formari libellus: Domine iudex, ego conqueror per Petro: quia cum essem in quasi possessione servitutis viae per fundum Petri Puzi, cuius tales sunt confines, &c. & talen vineam, ipse tur-

bat, impedit me & vim mihi facit in prædicta quasi possessione, nec permittit me uti via privata, p Quare ago contra eum & peto ne me in prædicta quasi possessione turbet, nec in ea vim nulli faciat vobis domino Marco judici supplicando, ut condemnatis ipsius Petrum Puzi, ut desistat à dicta turbatione & violentia: & quod de cætero amplius me non turbet: ut probatur in leg. pen. ff. de servit. Quidam tamen dicunt secundum eum, quod iste libellus non procedit: quia pro servitio via turbata non competit interdictum uti possit ex eo quia prouisum est de ea tenuenda specialiter per interdictum de itin. actu, privat, & illi dicunt, quod nec pro servitio aquæductus competat interdictum uti possit quia satis de hoc prouisum est specialiter per interdictum de aqua quoti. & acti. de rivis, & de fonte. Nec etiam pro cloacis competit. Cod. uiri pos. leg. 1. princ. quia specialiter est prouisum per interdictum de cloa. & licet, dist. l. pen. ff. de serv. indistinctè dicit, quod pro servitio via, pro alijs servitibus competunt interdicta quasi possessoria, atamen glo. ibi exemplificat de itin. actuque privat. Sed praefatus, dom. Petri Jacobi, ut dicit in loco preallegato, quod videtur possit dici contrarium, videlicet quod immo etiam interdictum uti possit, competit pro servitio via: quia leg. pen. ff. de serv. indistinctè loquitur, scilicet quod competit interdicta quasi possessoria: ergo indistincte debent intelligi etiam de interdicto uti possit, & similiter gloss. etiam in fin. loquuntur distincte, leg. 1. in princ. ff. uiri pos. & in leg. 1. §. fin. ff. de superficie. Nec videtur secundum eum, quod de jure una actio seu unum interdictum tollat aliud, nisi materia

sic aperié ordinaret expresse contrarium, sicuti expresse dixi quod pro cloaca non competit interdictum uti possit, ut d. leg. 1. in princip. ff. uti possit. Bart. autem in d. leg. in princip. in loco articuli, ait pro servitibus competit interdictum uti possit, utile distinguuntur. Nam quædam servitutis que habent causam continuam, & pro illis competit istud interdictum utile uti possit, at d. leg. penult. ff. de servit. & leg. 1. in fin. ff. & serv. vend. & leg. & serv. & fortē, §. secundum cod. titul. & leg. arbor. ff. commun. dico. Quædam servitutis que non habent causam continuam, ut iter & actus, pro illis non competit hoc interdictum, sed recurrimus ad interdictum, leg. 2. ff. de ieiunio auctio privato & Bart. in effectu tenet opin. gloss. in d. leg. penult. scilicet quod pro servitio via turbata non competit interdictum uti possideris etiam utile, sed interdictum de itinere auctio priu. quer. non pot. scilicet scias formare libellum quando turbatur in possessione servitutis via vel alterius servitutis.

A D D I T I O.

a. *Interrup.* Interrupcio ita sit contra prescriptionem rei incorporalis, puta iudicio per lit. cont. & alios modos aptos interruptioni, sicut terum corporalium, text. est. non. extr. de prescr. cap. auditio in fin. Et an interruptione prescriptionis fiat per missione in posses. ex causa judicati: & an qui mittitur ex causa judicati: possideat, dic ut per Bart. in l. a divo Pio, §. ff. super rebus, ff. de re jud.

b. a. *Licentia.* An licentia in actu requisita sufficiat, si post actum sequatur vide Com. 2. vol. consil. 43. & 4. volum. consil. 89. inc. viro. & Alex. 2. volum.

volum. consil. 62. in 2. colum. §. tertio presuppon.

b. *Administ.* Administratio legitima & libertas est quando quis potest in iudicio agere, & convenit etiam extra iudicium de aliqua re disponere, facit e. ex literis, ver. probat. & ibi inno. alleg. leg. secundum, in §. 2. Cod. de iust. causam.

c. *Puri. dist.* Jutisd. tollitur contraria consuetudine, & prescriptione: ita dicit Innoc. in cap. de nostram, in fin. de app. & an iurisdictio quaeratur, & proberit ex consuetudine, vide Corneum. consil. 168. in 3. volum. Et iurisdictio delegata, ait sit odiofa, & restringenda, in 4. vol. consil. 157. Et iurisdictio iudicis an possit prorogari tacito consensu partium, in 4. volum. consil. 50. & vide Alex. in 3. volum. consil. 68. & in 4. vol. consil. 35. & in 5. vol. consil. 1 in 1. col. in princ. quando in usu jurisdictionis plures dominii ejusdem castri non concordant, quid sit agendum, Alex. in 5. vol. consil. 25. vers. non obstat, & ibi in seq. col. an unum cast. possit dividii inter duos, & quid in pluribus cast.

d. *Collatera.* Si ex forma statuti proximiores collaterales possunt offerte premium infra mensum a die publicati contractus, & consequi rem venditam; quando incipiat curtere terminus illius mensis, vide Alex. in 4. vol. consil. 24. per rotum.

e. *Aliquis legit.* Si relinquit una res, an censeatur reliquum id quod in ea continetur, vide Corne, in 3. volum. consil. 73. que veniant in venditione domus, vel fundi, vide Alexan. 2. vol. consil. 134. in 3. & 4. col. & consil. 22. 6. per rotum.

f. *Actionem in factum.* Actio in factum datur, quando cessat dolus, & subest culpa, leg. eleganter, §. idem

labeo, & ibi Bart. de dolo. g. *Concessio.* Concessio videtur facta de toto iure concedentis. Bald. in l. 1. pen. col. in ver. sed quid si dominini, Cod. quando non pet. part. liqui tabernas, ff. de contrabend. empt.

h. *Mun. real.* Muneta realia que sunt vide Bart. in l. rescriptum, §. sciendum, ff. de mane & honor.

i. *Collecta.* Collecta bonis mobilibus & stabilibus potest imponi. Bart. in l. 1. col. versi, item quero pro collecta. Cod. de mul. in quo lo. per l. forma, de consil. & l. fin. C. de imm. ne conce. lib. 10. Bald. in amb. disfunct. nlt. col. in princ. ver. modo quare, dictat statuum. C. ad Tert.

l. *Gratis.* Habitans gratis in domo an teneatur ad reflectionem, vel purgationem viae? Respond. Bart. in l. ediles, ff. de via publ. quod sic. Et vide lupia de servit. urban. cap. 59. tamen in purgatione momentaria, non in perpetua.

m. *Viam publ.* Via debet purgari a viciniis habitibus domos, iuxta eam, leg. 2. & ibi Bart. & Dd. de via publ. & via purgari dicitur, quando in rotum tollitur lutum, non quando ponitur iuxta viam, leg. 1. §. purgare, de via publ. & per Alex. in l. 1. cod. tit. & quod non in l. 2. C. de immunit. ne conce. lib. 10.

n. *Vicinalis vel privata.* Via vicinalis est, ad quam faciendam vicini de proprio contribuunt, vel que in vicos ducit, l. 2. §. vicinalis, ff. ne quid in loc. publ. Et que private, & publ. que dicuntur, ait 2. §. prætor. & 9. Via ff. ne quid in loco publ. quod publica dicitur ea, cuius solum est publicum: alias dicitur privata.

o. *Prohibuit, & prohibet.* Prohibitio acquirit possessionem prohibenti ex non heret. leg. 1. C. de servis. Bald. in libertati, 1. col. C. de ope. l. ver. sed certe.

p Quasi possessionem. Quasi possessio juris vel servitius quartum per patientiam etiam violentiam. Bart. & Alex. post D. in l. i. § in operis de oper. nov. ann. Ant. in c. si in antepen. char. de causa pos. Innoc. in c. alim. 3. de ref. spolia. & quasi possessio. & vide Alex. in l. i. §. de iuri, actusque priva.

q Ut via priv. Uti quomodo pouatur, Bart. in l. quibus dicit. § fin. in 2. col. vers. quid de actione uti. § de cond. & demonstr.

CAPUT IV.

De servitute aquæductus.

- 1 Servitus aquæductus est ius ducendi aquam per fundum alienum.
- 2 Ius ducendi aqua per alienum fundum an sit servitus realis, vel jus tantum personale, quomodo cognoscatur.
- 3 Servitutes personales tantum tres sunt, videlicet ususfructus, usus, & habitat.
- 4 Ius ducendi aquam ex fundo suo ad fundum meum si quispiam mihi concesserit causa faciendo balneum tantum in fundo meo, in quo panini lavari possint: vel pro aliquo alio usu: qui fundum meum non concernat: at tunc servitus realis vel personalis erit.
- 5 Ius ducendi aquam ex fundo tuo ad fundum meum si mihi debetur: puta per fistulam causa serviendi familia mea pro coquina, & equis, & aliis necessariis pro domo & familia mea, an erit tunc servitus realis, an vero personalis.
- 6 Ius aqua ducendi ad piscarium meum, vel cisternam aut puteum si mihi concedatur, an sit servitus realis, an vero jus personalis.
- 7 Ius aqua ducendi ad piscarium meum,

- 8 Ius aqua ducendi ex fundo tuo ad horum meum irrigandum, an realis servitus sit.
- 9 Ius aqua ducendi ex fundo tuo ad hortum meum &c. an servitus rusticus vel urbana.
- 10 Fundus rusticus aut urbana quantum dicatur.
- 11 Aquæductus in servitute quid veniat, & quid non.
- 12 Regula, In re sua quilibet est moderator & arbitrus, quomodo intelligatur.
- 13 Servitus aquæductus est sicut anima intellectiva tota in toto & tota in quilibet parte.
- 14 Subiecta talia sunt, qualia predicata demostrant.
- 15 Distributiones quotidianae qualiter praefarande sint.
- 16 Expensas quotidianaæ virisim collegi prator dare debet, dato quod unus plusquam alter comedetur: ne faciebat Bononia scholaris unus Polonus, qui solus comedebat tantum quantum quartuor alijs.
- 17 Servitus à principio constituta si fundus dominicus aqua indigebat, & nunc ex aliqua causa non indiget, an servitus in perpetuum competere desinat.
- 18 Servitus aquæductus, si fundo meo quia est decem jugerum, debeatur, & postea aulus fuerit: an propter hoc aquæductus servitus crescente debeat.
- 19 Servitutem aquæductus habens an rivum inferiorem fundo facere possit, per quem aquam ad fundum dominantem ducat.
- 20 Rivum an quispiam simpliciter carare possit.
- 21 Rivum, esto, quod aliquis de jure vel

- ex permissione facere possit, an prædicti dominanti dominus illum pugare & resicare posset.
- 2 Ius ducandi aquam per fundum alterius si quispiam habeat, quando & quomodo ipsum aquam ducere poterit.
- 3 Servitus aquæductus in concessione, si alterius damno subveniatur.
- 4 Aquæductus servitus quomodo acquiratur.
- 5 Aqua per seipsum fluens an præscriptionem vel consuetudinem indicare poterit.
- 6 Aqua si ex certi fundo superiore oriatur, & per quandam alveum ad partem superiori defecdat, aquaque aliquo modo pluvialis adeo crevit, ut in aere contineri nequeat, an tunc illa qui est in parte superiori, ripas sua elevar cogatur ut usque ad mare discurrat.
- 7 Aqua dulcis servitutem totam quis habere & concedere possit, & quis etiam ad aquam ascendendam cogi valcat.
- 8 Flumen privatum tribus modis potest dici aliquam esse.
- 9 Aquæductus servitus, cui vel quisbus concedi possit.
- 10 Aquæductus servitus si uni concessi, an alteri postea concedere possit.
- 11 Aquæductus servitus si in cuius primo concessi, vis postea alius concedere, an possit.
- 12 Aquæductus servitus, quomodo, qualiter, & quando, & per quem locum constituta vel acquiri possit.
- 13 Digiæ mensura secundum Isidorum quid sit.
- 14 Eundi servitutes per quam partem aquam ducere possit, non exprimatur: quid juris.
- 15 Aquæductus servitus si ex flumine debeatur, & ipsum flumen alveum mutaverit, quid juris.
- 16 Flumen si alveum mutaverit, ius aquæ uno impetu perditur, & tunc aliud flumen viatur.
- 17 Elaminis alvei per mutationem in casibus in quibus aquæductus servitus amittatur, an de aquitate restituenda sit, ut ex novo vel novis aliis debeatur.
- 18 Flumen si ad antiquum alveum redierit, an servitus amissa restituenda debat.
- 19 Aquam ex flumine an cuilibet dare licet sibi per occupationem suæ partis propriæ autoritate.
- 20 Bononienses l. i. de flumine Recij aquam ducunt, que postea in Pandion intrat.
- 21 Aqua si de unius molendino exeat, & alter eam capere velit, & ad molendinum suum ducere, adeo quod primum molendinum non impediat, an possit.
- 22 Forma seu formula, vallum, & seriola, an idem sint.
- 23 Aquam si duo ex flumine publico ad fundum suum ducere veint, & se invicem impediunt, quis preferatur.
- 24 Cantile ducendi aquam ex flumine.
- 25 Occupare vel edificare incipere, vel aquam ex pub. loc. ducere, quid remissive.
- 26 Consequientia non valet: aliquis habet potestatem vel ius ducendi aquam ex flumine publico vel privato, ergo habet servitutem aquæ ducendi.
- 27 Aquæductus servitus quomodo, & qualiter quis uti possit.
- 28 Aqua ducenda servitute ad molen- dinum si quispiam habeat, propter aquarum abundantiam aliud molendinum construere non poterit.
- 29 Aqua publica de dulci inter duo castella